

Szőlőkere-dűlő (KÖH 72337): Alacsony és közepes intenzitásban 12–13. századra keltezhető oldaltöredékek kerültek elő.

Tatai út mente (KÖH 72333): Közepes intenzitásban őskori oldaltöredékeket gyűjtöttünk.

A leletek a tatai Kuny Domokos Megyei Múzeumba kerültek.

LÁSZLÓ JÁNOS

26. Bakonya, Csucsá-dűlő (KÖH 20071)

(Baranya megye) Ró

A régóta ismert lelőhelyről magángyűjtőtől származó információ alapján egy diplomatöredék előkerülési helyének ellenőrzése végett tartott terepi ellenőrzést 2010. áprilisban a PTE Régészet Tanszéke. Ennek során előkerült egy ókeresztény ládikaveret több darabja. A lelet jelentősége miatt a PTE Régészet Tanszéke kis területen, a lelet előkerülési mélységéhez igazodóan hitelesítő ásatást végzett június 21–25. között, ami további eredményt nem hozott, korlátozott volta miatt pedig a villára vonatkozó információt sem szolgáltatott.

Munkatársak: Lóki Róbert, Szabó Máté.

VISY ZSOLT

27. Bakonybél, bencés monostor (MRT 4. k. 2/1 lh., KÖH 7129)

(Veszprém megye) Á, Kk

A Szent Maurícius Monostorban (Szent Gellért tér 1.) az Új Magyarország és Vidékfejlesztési Program keretében folyik a monostor vendégházának felújítása. Ezzel kapcsolatban eddig elbontották a monostorépülettől Ny-ra lévő régi vadászházat és lealapozták az új épületet, továbbá kiásták a vízvezeték árkat a korábbi, meglévő nyomvonalon. Ez utóbbi munkát dokumentáltuk 2010. július 22-én. Az árokban több helyen is kőfal mutatkozott; a munkák során néhány szórvány emberi és állati csonttöredék, valamint 4 késő középkori, újkori kerámiatöredék került elő, ezért megelőző feltárással folytattuk a kutatást.

Augusztus 30. és szeptember 17. között mintegy 100 m²-t tártunk fel három kutatóárokcal (1. a leendő vendégház K-i szélén, É-D-i irányban, a készülő épület belső válaszfalai által három szakaszra osztva; 2. a leendő vendégház D-i szélén, Ny-K-i irányban, a készülő épület belső válaszfala által két szakaszra osztva; 3. a leendő vendégháztól Ny-ra, mintegy 1–1,20 m távolságra, É-D-i irányban).

A területet átlagosan mintegy 1,70 m vastag, rézsínt épülettörmelékkel kevert újkori (18–20. századi) feltöltési, planírozási réteg fedte. Ez a feltöltés viszonylag nagyobb számú újkori kerámiát, kályhacsempét és kisebb számú állatcsontot, üveg- valamint fémleleteket tartalmazott.

Az újkori feltöltés alatt egy középkori temető 33 sírját tártuk fel, tájolásuk Ny-K-i. Felnőtt és gyermekvázak egyaránt voltak közöttük. A sírok mélysége 1,68–2,55 m között váltakozott. A sírok nagyjából három réteget alkottak: többségük a legfelső rétegben feküdt, a két alsó rétegben már viszonylag ritkábban helyezkedtek el. A sírok körzetében számos további bolygatott vázrész került elő. Néhány sírnál megfigyelhettük a fakoporsó – fekete, faszénhez hasonló – maradványát. Leletanyagot csupán egyetlen sír tartalmazott, egy egyszerű, nyitott végű hajkarikát. Eredetileg bizonyára szintén sírmelléklet volt az 1.B árokban, a sírok közötti földből előkerült 2 db S-végű hajkarika és egy ezüstpénz (friesachi denár?) is. A fentiek alapján a temetőbe feltehetően a kolostor szolgálónépei temetkeztek az Árpád-kortól kezdve.

Az 1.B árokban a sírok közti földből néhány korai (13–14. sz.) kerámia (közte vonaldíszes és fogaskerek mintás töredék) is előkerült.

Feltártuk egy a 18. századi rendházzal nagyjából azonos tájolású, törtekőből épült és igen erősen elpusztult épület maradványait is. A falkoronák 1,80 m, a falalaposítások 2,20 m mélység körül jelentkeztek. Helyenként szinte csak egyetlen kőmaradt az épületből. Az épület körzetében aránylag csekélyebb számú késő középkori, mázatlan házikerámia, zöldmázás, késő gótikus kályhacsempé töredékei (indadíszes darabok és egy fiatornyos oromdísz-töredék), továbbá egy fél lópatkó és egy vasszerszám került elő. A leletanyag alapján az épület a török hódoltság kezdetén (16. sz.) pusztulhatott el.

Napvilágot láttak É-D-i irányú, újkori (18. sz.) kőtégla-falak is, a 3. árokban „AB” (Abbatia Bél) bélyeges téglákkal.

A bolygatatlan agyagos altalajt átlag 2,40–2,50 m táján értük el. A feltárás alapján a középkori monostor elhelyezkedése nagyjából a barokk kori templom és rendház helyére feltételezhető.

A leletanyag a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumba került.

Munkatárs: Regénye Judit régész, Szalay Szabolcs geodéziai felmérés.

RAINER PÁL

28. Bakonysárkány határa

(Komárom-Esztergom megye) B, Ró, Á

2009 őszén és 2010 tavaszán a Kuny Domokos Megyei Múzeum a Bakony lábánál elhelyezkedő község egy részének terepbejárását végezte el hagyományos módszerekkel. Ennek során a községtől DNy-ra levő külterületi részeket vizsgáltuk, 12 lelőhelyet azonosítottunk be, ill. pontosítottunk. Ildamajor és az egykori tehenészeti telep közötti időszakos vízfolyás két partján 5 Árpád-kori lelőhelyet határoztunk meg: *Ildamajor 3.* (KÖH 75153), *Ildamajor 4.* (KÖH 72155), *Ildamajor 5.* (KÖH 72151), *Bitó-hegy alja 1. és 2.* (KÖH 72149, 72147). Ezek a felszíni leletek nemcsak a korai korszakra, a 10–11. szá-

zadra jellemzőek, hanem találtunk késői, 12–13. századi oldaltöredékeket és peremeket is.

A major és a település közötti két lelőhelyen: *Il-damajor 1. és 2.* (KÖH 75149, 75151) közelebből nem meghatározható bronzkori településfoltokat találtunk, ezek valószínűleg egy időszakhoz tartoztak.

A településtől kissé délebbre további 4, össze nem tartozó lelőhelyet találtunk: *Sövénykúti-patak* (KÖH 59006), *Szarvas-földek 1. és 2.* (KÖH 75159, 75161), *Vasút mente* (KÖH 75155); mindegyik viszonylag kis kiterjedésű, alacsony és közepes felszíni leletintenzitású, bronzkori volt. A község DK-i határán, nem messze a vasúttól, egy újonnan kialakított víztározó mellett római kori épület nyomait azonosítottuk be (*Köles-dűlő*, KÖH 75157), a lelőhely további részei már Fejér megye területére estek.

A leletek a Kuny Domokos Megyei Múzeumba kerültek.

LÁSZLÓ JÁNOS

29. Bakonyszombathely határa

(Komárom-Esztergom megye) Ő, Á, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Bakonyszombathely D-i határában három új lelőhely került elő (*Tilos alja dűlő*, KÖH 74167; *Irtás*, 74171), közte a középkori Börzse falu nyomai (*Hidegkút*, KÖH 74177).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

30. Bakonytamási határa

(Veszprém megye) U, B, Ró, Á

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a NABUCCO gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságú nyomvonalon, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Bakonytamási határában, a Hathalom környékén futó nyomvonalon négy korábban ismeretlen lelőhelyet azonosítottunk: *Szarka-Berki-dűlő*, *Hathalom III/a*, *Hathalom IV/a*, *Bornát II.* (KÖH 74249, 74251, 74253, 74257). Területükön újkőkori, bronzkori, római kori és Árpád-kori felszíni telepnyomokat találtunk. További két nyilvántartott lelőhely helyszínét kerestük fel.

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

31. Baktakék, Klincsik

(KÖH 75375)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ge?, Á, Kú

2010. június 24-én örökségvédelmi hatástanulmány készítéséhez kapcsolódó bejárást végeztünk a Cserehát területén, Alsógagy és Baktakék között, a műút mentén. Az utolsó szakaszon, a Klincsik nevű határrészben, a közút Ny-i oldalán fekvő mezőgazdasági művelésű területen, két egymástól elkülönülő helyen, közepes sűrűségben elhelyezkedő régészeti leleteket találtunk. A leletek valószínűleg a Vasonca-patak menti, nagyobb kiterjedésű császárkori (germán?) településről származnak, mely az út K-i oldalán, magasabb térszínen, É-D irányban hosszan elnyúlva helyezkedhet el a volt tsz-telep közelében. Néhány Árpád-kori kerámiatöredék és egy kora újkori cserép is előkerült a bejárás alkalmával, melyek szintén településről származhatnak. A lelőhely a domborzati viszonyok és a leletek elhelyezkedése alapján körülbelül 500 m hosszúságú lehet.

Munkatárs: Hajdú István.

CSENGERI PIROSKA

32. Balatonendréd, Magyar Tenger TSZ.

(KÖH 19433)

(Somogy megye) B

2010. augusztus 10. és szeptember 29. között elvégeztük a 65137. sz. főútnak az M7–Lulla összekötő út tervezett nyomvonala által érintett lelőhely nyomvonalba eső részének, 7937 m²-nek a kutatását.

A lelőhely Balatonendréd ÉK-i oldalán található, az Öreg-hegy nevű, ÉNy–DK irányú dombhát, DNy-i, Balatonendréd felé eső oldalának közepén. Északnyugati oldalán fut keresztül a Balatonendréd Tóköz-pusztával összekötő, feltételezhetően középkori eredetű dűlőút, mely útfelülete a hosszú használat következtében megközelítően 1 m-t lesüllyedt az eredeti talajszinthez képest, elpusztítva ezzel a lelőhely ÉNy-i oldalát.

A lelőhely középső harmadában megfigyelt nagyméretű amorf gödrökből nagy mennyiségben került elő késő bronzkori házikerámia és állatcsont, valamint két objektumból zsugorított rítusú temetkezés is. A lelőhely ÉNy-i oldalán megfigyelt nagyméretű cölöplyukok összefüggő, egységes rendszert nem alkottak.

Az előkerült jelenségek elsősorban a lelőhely középső harmadában sűrűsödtek, azonban feltételezhető, hogy ezek egy nagyobb méretű település részét alkották, mely a domborzati viszonyokat figyelembe véve erősen eltérő intenzitással az egész dombhátra kiterjed. Ezért ugyanezen település részét alkothatta a terepbejárás során azonosított, az Öreg-hegy platójának ÉNy-i peremén fekvő, a készülő út által szintén érintett Balatonendréd, Öreg-hegy nevű lelőhely is.

Munkatársak: Mezei Tamás és Pelikán Márk technikusok.

PETKES ZSOLT